

DAS ALPHABET DES BEN SIRA

marixverlag

FANTEZII RABINICE
NARAȚIUNI IMAGINATIVE DIN LITERATURA EBRAICĂ CLASICĂ

Alfabetul lui Ben Sira

Traducere de
NORMAN BRONZNICK
DAVID STERN
MARK JAY MIRSKY

INTRODUCERE

„Alfabetul lui Ben Sira”, o lucrare medievală anonimă, a fost păstrată în mai multe versiuni, care diferă atât în detalii majore, cât și minore. Un text compozit, nucleul său este o serie de douăzeci și două de aforisme aranjate în ordine alfabetică și organizate într-o narațiune aproximativă. În majoritatea versiunilor, acest alfabet este precedat de povestea fantastică și provocatoare a concepției și nașterii lui Ren Sira și a educației sale timpurii. Secțiunea finală a lucrării se ocupă de Ben Sira la curtea regelui babilonian Nabucodonosor și constă dintr-o altă serie de douăzeci și două de episoade. Acestea cuprind diferitele încercări pe care Nabucodonosor i le impune lui Ben Sira și poveștile, multe dintre ele fabule cu animale, pe care Ben Sira i le spune lui Nabucodonosor ca răspuns la diferitele întrebări puse de rege.

Pe baza dovezilor interne, „*Alfabetul*” a fost compus într-una dintre țările musulmane, cândva în timpul perioadei *geonice*, posibil încă din secolul al VIII-lea. Faptul că această lucrare își are originea într-o țară necreștină militează puternic împotriva teoriei conform căreia relatarea nașterii miraculoase și a copilăriei prodigioase a lui Ben Sira a fost concepută ca o parodie a vieții și copilăriei lui Iisus, așa cum se găsesc în *Evangheliile copilăriei* sau în versiunea lor evreiască, *Toledot Yeshu*. Evreii dintr-o țară necreștină nu aveau nici nevoie, nici interes pentru o astfel de întreprindere. Prin urmare, trebuie să căutăm sursa sa în altă parte.

„Alfabetul” este compus în stilul unui *midrash aggadic* și tratează diverse personaje biblice și motive rabinice în mod ireverențios, uneori aproape până la inanitate. Acest fapt i-a determinat pe unii cercetători să concluzioneze că lucrarea a fost compusă ca un tratat antirabbinic menit să denigreze genul *aggadah*. De fapt, unele părți din „*Alfabetul*” parodiază în mod clar nu doar genul *aggadah*, ci și anumite pasaje din *Talmud* și *midrash*. Într-adevăr, „*Alfabetul*” poate fi una dintre primele parodii literare din literatura ebraică, un fel de burlesc academic - poate chiar divertisment pentru învățații rabinici înșiși - care includea vulgarități, absurdități și tratarea ireverențioasă a sanctelor recunoscute.

„Alfabetul” a fost citit ca divertisment popular în majoritatea comunităților rabinice de-a lungul Evului Mediu. Cu toate acestea, în unele cercuri, se bucura de o respectabilitate neobișnuită. Celebrul tosafist din secolul al XIII-lea, rabinul Peretz din Corbeil, Franța, a folosit relatarea concepției lui Ben Sira ca sursă pentru a demonstra permisibilitatea halahică a inseminării artificiale a unei femei cu sperma tatălui său (citat de Taz în Șuihan Arukh, Yoreh Deah 195:7). Desigur, acest caz a fost excepțional. De regulă, lucrarea a fost tratată în cercurile rabinice înalte cu o neglijență depreciativă - chiar dacă unii savanți nu au avut obiecții cu privire la savurarea conținutului său.

Prezenta traducere se bazează pe versiunea publicată pentru prima dată de M. Steinschneider și reimprimată în Otsar Midrashim de Eisenstein (1915; reeditare, Israel: fără editor, 1969), 1:43-50.

Introducere de NORMAN BRONZNICK

[Nota editorului: Din momentul în care traducerea a fost finalizată, o ediție critică a „Alfabetului” a fost publicată de Eli Yassif sub titlul, *Sippurei Ben Sira* (Ierusalim: Magnes, 1984). Ediția lui Yassif include două recensiuni paralele ale textului. Deși nu a fost posibilă retraducerea „*Alfabetului*” din niciuna dintre aceste recensiuni, traducerea originală a lui Norman Bronznick a fost revizuită în lumina ediției critice, iar notele au fost redesenate în conformitate cu adnotările exhaustive ale lui Yassif].

Traducere de NORMAN BRONZNICK
cu DAVID STERN și MARK JAY MIRSKY

1

Este scris: „*Care face lucruri mari fără margini și minuni fără număr*” (Iov 9:10). Veniți și vedeți cât de mari sunt faptele lui Dumnezeu. Dacă Scriptura spune: „*Care face lucruri mari fără limită*”, de ce adaugă „*și minuni fără număr*”? Și dacă spune „*și minuni fără număr*”, de ce trebuie să spună „*Care face lucruri mari fără limită*”?

Cum au explicat înțelepții de binecuvântată memorie acest lucru? Expresia „*care face lucruri mărețe fără limită*” se referă la toate creațiile din lume, în timp ce „*și minuni fără număr*” a fost spusă despre acele trei persoane care s-au născut fără ca mamele lor să se fi culcat cu un bărbat.[1] Aceștia erau Ben Sira, Rav Pappa și Rabbi Zera. Toți trei erau oameni perfect neprihăniți și mari savanți ai Tbrah-ului. Se spune despre rabinul Zera și rabinul Pappa că în întreaga lor viață nu s-au angajat niciodată în conversații banale. Nu dormeau niciodată în casa de studiu - nici un somn obișnuit, nici măcar un pui de somn. Și nimeni nu ajungea la casa de studiu înaintea lor. Nu au fost niciodată găsiți stând în tăcere, ci au fost întotdeauna ocupați cu studiul și nu au omis niciodată să împlinească sfințirea zilei de Sabat. Ei nu au făcut niciodată un nume rău semenilor lor, nici nu s-au onorat pe ei înșiși dezonorându-i pe alții. Nu mergeau niciodată la culcare blestemându-și colegii. Nu au privit niciodată în față o persoană rea și nici nu au acceptat cadouri. Și erau oameni generoși, împlinind astfel versetul „*Eu îi înzestrez pe cei ce mă iubesc cu bunuri; le voi umple vistieriile*” (Proverbe 8:21).[2]

Cum i-au născut mamele lor pe rabinul Zera și pe rabinul Pappa fără a avea relații sexuale cu soții lor? Se spune că au mers odată la baie, sperma evreiască a intrat în vaginul lor, iar ele au conceput și au născut. Cu toate acestea, niciunul dintre înțelepți nu știa cine era tatăl său. Ben Sira, însă, știa identitatea tatălui său și cum l-a născut mama sa fără să-și mintă soțul.

Se spune că mama lui Ben Sira era fiica lui Ieremia. Într-o zi, Ieremia s-a dus la baie și a găsit bărbați răi din tribul lui Efraim care, a văzut el, se masturbau cu toții. Căci tot tribul lui Efraim din acea generație era rău. De îndată ce i-a văzut, Ieremia a început să îi admonesteze. Ei s-au ridicat imediat împotriva lui: „*De ce ne admonestezi? 'Așa cum trăiește drumul spre Beer'sheba' (Amos 8:14), nu veți părăsi acest loc până nu vă veți alătura nouă*”.

„*Lăsați-mă în pace*”, a strigat Ieremia. „*Îți jur că nu voi dezvălui niciodată acest lucru*”.

„*Nu l-a văzut Zedechia pe Nebucadnețar mâncând un iepure*”, au răspuns ei, ”*și nu i-a jurat, prin decret divin, că nu va dezvălui niciodată acest lucru! Și totuși, el și-a încălcat jurământul*.[3] *Voi veți face la fel. Dacă vă alăturați acum nouă, bine. Dacă nu, vă vom sodomiza la fel cum făceau strămoșii noștri în cultul lor pentru idoli. Căci dacă ei au făcut acest lucru cu idolii, poți fi sigur că noi o vom face cu tine*”.

Cu teamă și spaimă, Ieremia a consimțit. De îndată ce a ieșit din baie, însă, și-a blestemat ziua, după cum se spune: „*Blestemată să fie ziua în care am fost născut*” (Ieremia 20:14). Ieremia a mers și a postit din acest motiv două sute patruzeci și opt de zile, numărul de zile corespunzând membrelor din corpul uman. În ceea ce privește sperma acelui om neprihănit, picătura a fost păstrată până când propria fiică a lui Ieremia a venit la baie și a intrat în vaginul ei. Șapte luni mai târziu[4], ea a născut un băiețel cu dinți și cu o capacitate de vorbire pe deplin dezvoltată.

După ce a născut, fiicei lui Ieremia i-a fost rușine, pentru că unii oameni spuneau că a conceput-o pentru că fusese promiscuă. Dar băiatul și-a deschis gura și i-a spus mamei sale: „*De ce te rușinezi de ceea ce spun oamenii? Eu sunt Ben Sira, fiul lui Sira*”.

„*Sira, cine este el?*”, a întrebat ea.

„*Ieremia*”, a răspuns copilul. „*El este numit Sira pentru că este ofițerul peste toți ofițerii*[5] *și este destinat să dea nume fiecărui ofițer și fiecărui rege. Dacă le calculezi, valorile numerice ale literelor din Sira și din Ieremia sunt egale*”.

---

1 Nu există o astfel de referință în literatura midrasică existentă. În ceea ce privește posibilitatea concepției prin inseminare artificială, a se vedea B. Hagigah 15a.

2 Majoritatea acestor calități sunt atribuite diferiților înțelepți în *Talmud* (B. Megtllah 28a).

3 Cf. B. Nedarìm 65a.

4 A te naște în luna a șaptea după concepție este considerat un semn de măreție. A se vedea *Midrash ha-Gadol* la Exodul 2:2, unde se afirmă: „Toți profeții s-au născut în luna a șaptea după concepție”.

5 Numele **Sira** este astfel explicat ca o formă superlativă a cuvântului ebraic pentru un ofițer, care este **sar**.

Ea i-a spus: „*Fiul meu, dacă acest lucru este adevărat, ar fi trebuit să spui: sunt fiul lui Ieremia*.”

„*Am vrut*”, a răspuns el, «*dar ar fi fost nepotrivit să sugerez că Ieremia a coabitat cu fiica sa*».

„*Fiul meu*”, a spus ea, ”*este scris: Ceea ce a fost este ceea ce va fi (Ecclesiastcs 1:9). Dar cine a văzut vreodată o fiică care să nască prin tatăl ei?*”

„*Mamă*”, a răspuns copilul, «*nimic nu este nou sub soare*» (Ecclesiastcs 1:9). *Căci, așa cum Lot*[6] *a fost perfect neprihănit, la fel și tatăl meu este perfect neprihănit.*[7] *Așa cum o întâmplare similară i s-a întâmplat lui Lot sub constrângere, la fel i s-a întâmplat și tatălui meu*.”

„*Mă uimești*”, a spus ea. „*cum de știi asemenea lucruri?*”

„*Nu fi uimită de ceea ce spun. Nu este nimic nou sub soare. Ieremia, tatăl meu, a făcut același lucru. Când mama lui era pe punctul de a naște, tatăl meu și-a deschis gura și a strigat din burta mamei sale: „nu voi ieși până nu-mi vei spune numele meu”.*

Tatăl său a deschis gura și a zis: „*Ieși afară și te vei numi Avraam*”.

Tatăl meu a răspuns: '*Nu acesta este numele meu*'.

„În cele din urmă, Eliyahu, profetul Ilie de binecuvântată amintire, a apărut și a spus: ”*Tu te vei numi Yirmiyah, Ieremia, pentru că în zilele tale Dumnezeu va întemeia un dușman care își va ridica (**yarim**) mâna peste Ierusalim*”.

Tatăl meu a spus: ”*Acesta este numele meu! Iar tu, Eliyahu, pentru că mi-ai spus numele meu, mă voi numi și eu după numele tău. Din numele tău, voi lua terminația **yahu** și mă voi numi Yirmiyahu*”.

«*Așa cum Ieremia a ieșit din pântece cu puterea de a vorbi, tot așa am ieșit și eu cu puterea de a vorbi. La fel cum el a ieșit cu puterea profeției - așa cum se spune: „Înainte de a ieși din pântece, te-am sfințit; te-am pus profet pentru națiuni” (Ieremia 1:5) - și eu am ieșit din pântece cu puterea profeției. Așa cum el a ieșit din pântecele mamei sale cu numele său, așa și eu; și așa cum el a compus o carte aranjată în acrostihuri alfabetice, Cartea Plângerilor, așa și eu voi compune o carte în alfabet. Așa că nu vă mirați de cuvintele mele*”».

„*Fiul meu*”, i-a spus mama sa lui Ben Sira, «*nu vorbi, căci ochiul rău își poate fixa puterea asupra ta*».

«Ochiul rău nu are nicio autoritate asupra mea. În plus, nu încercați să mă convingeți să nu fac ceea ce a făcut tatăl meu. Pentru mine se aplică proverbul: „*Oaia se ia după oaie, iar fiul urmează faptele tatălui său*”».[8]

„*De ce mă întrerupi, fiule?*”, l-a întrebat mama lui.

„*Pentru că știi că mi-e foame și nu-mi dai nimic să mănânc*.”

„*Poftim, ia sânii mei. Mănâncă și bea*.”

„*Nu am nici o dorință pentru sânii tăi. Du-te și cerne făina într-un vas*[9]*, frământ-o în pâine fină, și ia carne grasă și vin vechi - și poți mânca cu mine!*”

„*Și cu ce să cumpăr aceste lucruri?*”

«*Fă-ți niște haine și vinde-le. Astfel vei împlini versetul: 'Ea a făcut o haină de in și a vândut-o*’ (Proverbe 31:24). *Și dacă mă vei sprijini și pe mine, vei împlini versetul: „Multe fiice au făcut vitejie, dar tu le-ai întrecut pe toate”* (Proverbe 31:29)».[10]

---

6 A se vedea Genesis 19:30-38.

7 Saul Lieberman în lucrarea sa Tosefta ki-F'shutah, Megillah (Pare V, Order Mo'ed) (New York: Jewish Theological Seminary, 1962), 1,214” notează că nicăieri în sursele evreiești Lot nu este menționat cu epitetul «drept». Cu toate acestea, există o anumită bază în midrash pentru un astfel de apelativ, unde se afirmă că oricine hrănește pe cei nevoiași este numit „drept” (Tanhuma, Noah 5), iar Lot a fost o astfel de persoană (cf. Geneza 19:1-22). Cf. Genesis Rabbati, ed. Albeck, 92 și n. 25.

8 Cf. B. Ketubboc 63a.

9 Urmez sugestia lui Lieberman din Shekiin (Ierusalim; Wahrmann, 1970), 34, care spune că ebraicul *tarnegola* nu înseamnă găină, ci un fel de oală. Această sugestie pare a fi corectă deoarece altfel s-ar fi folosit ebraicul *tarnegol* (cocoș) sau *tarnegokt* (găină) și nu aramaicul *tarnegola* într-un text care este compus în ebraică.

10 Aceste versete sunt preluate dintr-un capitol din *Proverbe* care laudă **eshet hayil**, sau femeia de valoare, soția ideală a tradiției rabinice.

Mama lui Ben Sira făcea haine și le vindea, îi aducea pâine, carne grasă și vin vechi, și astfel l-a întreținut timp de un an. La sfârșitul anului, el i-a spus: *„Du-mă la sinagogă”*.[11] Ea l-a dus la un învățător care avea șapte fiice. Ben Sira s-a așezat lângă el și i-a spus: *„Învățătorul meu, învață-mă Torah”*.

Învățătorul a spus: «*Nu poți fi învățat, pentru că ești încă prea tânăr. Înțelepții noștri de binecuvântată memorie au afirmat: „La vârsta de cinci ani un copil începe să studieze Biblia”* (Mishnah Avot 5:24)».

„Dar nu ai învățat”, a întrebat Ben Sira, «*Ziua este scurtă, dar munca este mare*» (Mishnah Avot 2:20)? *Și tu îmi spui să stau și să nu învăț pentru că sunt prea tânăr! În cimitir pot vedea copii mai tineri decât mine care au murit. Cine știe ce va fi, dacă voi trăi sau voi muri?”*

Profesorul a replicat: «*Cum îndrăznești să mă instruiești! Înțelepții noștri de binecuvântată memorie au declarat: „Oricine învață legea în prezența profesorului său merită moartea”* (B. Berakhot 31b)».

Ben Sira a răspuns: *„Nu ești încă profesorul meu, pentru că până acum nu am învățat nimic de la tine*.”

2

א. Învățătorul i-a spus: *„Spune **alef**”*.[12]

A spus Ben Sira: *„Abține-te să te îngrijorezi că ai ucis pe mulți*.”

Profesorul a intrat imediat în panică. *„Nu am nici o grijă pe lume”*, a spus el, «*cu excepția faptului că soția mea este urâtă*».

ב. *„Spune **bet**”*, i-a spus el lui Ben Sira.

„Prin chipul unei femei frumoase mulți au fost distruși și numeroși sunt toți cei uciși de ea”.

Învățătorul i-a spus lui Ben Sira: *„Îmi spui asta pentru că mi-am dezvăluit secretul și ți-am spus că soția mea este urâtă? Ți se pare greșit că ți-am spus secretul meu?”*

ג. *„Spune **gimmel**!”*

„Dă secretele tale unuia din o mie, chiar dacă prietenii tăi sunt mulți”.

Învățătorul i-a spus din nou lui Ben Sira: *„Numai ție, nimănui altcuiva, ți-am dezvăluit secretul meu. Sfătuiește-mă cu privire la ceea ce am să-ți spun. Eu vreau să divorțez de soția mea din cauza unei femei deosebit de frumoase care locuiește în curtea mea*.”

ד. *„Spune **dalet**.”*

„Apără-te de o femeie plină de farmec așa cum te-ai apăra în fața flăcărilor unui cărbune aprins.”

„Dar ce pot să fac?”, a întrebat profesorul. *„De fiecare dată când intru în casă ea se afișează în fața mea. Eu nu-mi pot lua ochii de la ea, este atât de atrăgătoare*.”

ה. *„Spune **hey**.”*

„Ascunde-ți ochii de o femeie fermecătoare ca să nu fii prins în lațul ei.”

„Copilul meu”, a spus profesorul, *”în ce laț voi fi prins? Dacă este vorba de vreun fel de vrăjitorie pe care ar putea să o practice asupra mea, știu că nu va folosi niciodată o astfel de vrăjitorie împotriva mea. Pentru că primul ei soț avea o barbă subțire, dar a mea este groasă*".[13]

---

11 În epoca talmudică, sinagoga servea drept școală pentru copiii din școala primară.

12 În ebraică, acest proverb începe cu litera **alef**. Fiecare dintre proverbele care urmează începe cu litera următoare din alfabetul ebraic.

13 Aparent, vrăjitoria pe care iubita lui ar putea-o practica împotriva lui are scopul de a-l ține în ghearele ei sexuale (cf. nota 15 de mai jos). Ceea ce nu este cu totul clar este motivul pentru care profesorul este convins că acest lucru nu se va întâmpla. Implicația pare să fie, fie că vrăjitoria este ineficientă împotriva unei persoane cu barbă groasă,

ו. „*Spune **vav***”.

„Vina va cădea peste bărbatul care urmează dorința ochilor săi; să știe că ei sunt copiii curviei și că nimic bun nu va ieși din ei.”

ז. „*Spune **zayin***.”

*„Zero să fie disprețul tău pentru bărbatul cu barbă subțire sau cu barbă groasă, pentru că nu știi ce a fost decretat pentru tin*e.”

Profesorul a spus: *„Nu doresc să-ți urmez sfatul. Eu plănuiesc să mă căsătoresc cu ea. Eu am șapte fiice, iar ea are una, iar ele mă vor întreține în demnitate*.”

ח. „Spune **het**”.

„Copiii de sex masculin sunt prețuiți de fiecare persoană, dar vai de tatăl femeilor.”

„Dar eu am șapte fiice”, a obiectat profesorul. *„Și ele învârt și fac toate treburile casnice pentru mine. Ele sunt ca un măslin luxuriant în casa mea, ca o grădină frumoasă. Mai rău poți să-mi spui: 'Vai de tatăl femelelor'! Dacă nu ar exista femele, de unde ar veni masculii?*”

„Biet om!” a răspuns Ben Sira. «*Te consolezi cu consolări fără valoare. Căci înțelepții au afirmat: „Fericit este bărbatul ai cărui copii sunt de sex masculin și vai de tatăl femelelor* (B. Pesahim 65a), *și în consecință eu ți-am vorbit. În plus, atunci când o femeie iese din pântecele mamei sale în aerul acestei lumi, cerurile, pământul, stelele și constelațiile - tot ceea ce a fost creat în lume - plâng că acest lucru s-a întâmplat. Dar atunci când un fiu iese în aerul lumii, întregul univers se bucură. Dacă un bărbat are o fetiță și tu întrebi ce a născut soția acelui bărbat, el îți spune cu o voce slabă, cu capul greu și cu ochii plecați: O fetiță. Dar dacă este vorba de un băiat, el răspunde luminos: „A născut un fiu” și vorbește puternic, enunțând clar și cu ochii ridicați în sus*"».[14]

ט. „*Spune **tet**!*”, a spus învățătorul.

„Comoară fără valoare este o fiică pentru tatăl ei; de teama ei, el nu doarme noaptea”.

י. „*Spune **yod***.”

”Da, custodele ei cu siguranță nu va dormi. Când ea este copil, se teme că va fi molestată; când este fată, că va fi violată; iar când a ajuns la adolescență, că va fi promiscuă.”

„Tot ceea ce ai spus este adevărat”, a spus profesorul.

fie că o astfel de persoană este înzestrată cu o supraabundență de putere sexuală - astfel, soția sa nu trebuie să folosească vrăjitoria pentru a-și asigura satisfacerea deplină a nevoilor sexuale.

14 Potrivit lui Yasif (206, n. 1), ultimul discurs misogin al lui Ben Sira este o adăugare ulterioară la text și lipsește din toate manuscrisele.

כ. *„Spune **kaf**.”*

„Când vine căsătoria ei, vă îngrijorați cel mai mult - că nu va avea fii. Iar când îmbătrânește, te temi că se va angaja în vrăjitorie".[15]

ל. *„Spune **lamed**”.*

„Să nu-ți treacă tinerețea în somn, iar la bătrânețe să nu te căsătorești cu o femeie bătrână. Căci o femeie bătrână îți secătuiește puterile, chiar dacă ești un bărbat tânăr, în timp ce o fecioară tânără îți sporește puterea și potența.”

מ. *„Spune **mem**.”*

„Umede și dulci și revigorante sunt sucurile unei femei tinere. Dar cele ale unei femei bătrâne sunt amare ca fierea; ele îți secătuiesc potența, ca o fântână ale cărei ape au fost scoase de vânt.”

נ. *„Spune **nun**”.*

„Nu te lega niciodată de o femeie rea a cărei limbă te tiranizează. O femeie rea este ca un câine turbat; chiar și atunci când este închisă în spatele ușilor, ea latră la orice.”

ס. *„Spune **samekh**”.*

„Scribii și savanții ar trebui să se căsătorească cu virgine, nu cu femei care au avut relații sexuale. Pentru că sucurile unei femei virgine vor fi doar ale tale pentru a te bucura; cele ale unei femei care nu este virgină au fost deja secate de un străin, nu de tine.”

ע. *„Spune **ayin**”.*

„Nu privi o văduvă; nu râvni la frumusețea ei în inima ta. Căci copiii ei sunt progenituri ale curviei.”

פ. *„Spune **pe**.”*

---

15 Asocierea strânsă a femeilor cu vrăjitoria este deja sugerată în *Biblie*. În timp ce codul juridic biblic este în general formulat la genul masculin, legea referitoare la vrăjitorie este pusă la genul feminin: „Să nu lași să trăiască o vrăjitoare” (Exodul 22:17). Rabinii s-au grăbit să observe că legea se aplică în egală măsură și vrăjitoarei și au explicat că *Biblia* menționează vrăjitoarea în special pentru că era mai frecvent ca femeile decât bărbații să se angajeze în practica vrăjitoriei (B. Sanhedrin 67a).
În mod ciudat, versetul referitor la vrăjitoare apare în *Biblie* imediat după legile care reglementează seducția și este urmat imediat de legea privind dormitul cu un animal. Acest lucru i-a determinat pe exegeții medievali (de exemplu, Hizkuni la Exodul 22:17) să concluzioneze că vrăjitoria face parte din acest complex deoarece era folosită ca instrument pentru inducerea a curviei.
Această interpretare se coroborează cu juxtapunerea curviei și vrăjitoriei în alte părți ale *Bibliei* (2 Regi 9:22; Nahum 3:4)- Celebrul exeget medieval David Kimhi, comentând Nahum 3:4. afirmă că cele două merg împreună deoarece curvia obișnuiește să folosească vrăjitoria pe lângă cosmetice pentru a-și atrage iubiții. Acest lucru este, de asemenea, implicat în observația mishnaică „Cu cât mai multe soții, cu atât mai multă vrăjitorie” (Mishnah Avot 2:7), așa cum explică corect rabinul Iona Gerondi, în comentariul său la aceasta, că fiecare femeie, în special cea neiubită, va recurge la vrăjitorie pentru a câștiga și a păstra afecțiunea soțului ei.
Vrăjitoria era folosită nu numai ca instrument pentru a obține favoruri sexuale, ci și pentru efectul invers. Adesea, un iubit părăsit sau un pretendent dezamăgit recurgea la vrăjitorie pentru a împiedica consumarea căsătoriei iubitei sale cu o altă persoană. Conform Targum Jonathan la Deuteronom 24:6, pietrele de moară de sus și de jos reprezintă, respectiv, mirele și mireasa, iar versetul din *Deuteronom* interzice folosirea vrăjitoriei pentru a împiedica mirele și mireasa să-și consume căsătoria, Pentru a evita un astfel de risc, *Talmudul* (J. Ketubbot 1:1) permite schimbarea zilei de nuntă a unei fecioare, care în epoca talmudică era de obicei miercurea, pentru a încurca orice act de vrăjitorie menit să împiedice consumarea căsătoriei.
În lumina celor de mai sus, teama unui tată, așa cum se afirmă în „Alfabet”, că fiica sa căsătorită va practica vrăjitoria la bătrânețe este una reală. Pe măsură ce fiica căsătorită îmbătrânește și își pierde farmecele feminine, ea ar putea fi tentată să recurgă la vrăjitorie, fie pentru a câștiga afecțiunea soțului său, fie, dacă nu reușește, cel puțin pentru a-l împiedica să fie sedus de alte femei.

„Protejează-te de tovarășii răi. Nu călători cu ei; evită să mergi cu ei, pentru că ai putea fi prins în capcana lor.”

צ. *„Spune* ***tsadi****.”*

„Strânge bani în viața ta, fiule; ascunde-i bine. Nu-i da moștenitorilor tăi până în ziua în care vei muri.”

ק. *„Spune* ***kuf****.”*

„Păstrează-ți banii pentru tine și pentru o soție bună, care se teme de Dumnezeu, și ai mulți fii, chiar și o sută.”

ר. *„Spune* ***resh***”.

„Fugi de vecinii răi și nu te număra în compania lor. Căci picioarele lor aleargă spre rău și se grăbesc să verse sânge. La fel, aveți compasiune pentru vecinii voștri, chiar dacă sunt răi. Împărtășește-ți mâncarea cu ei, pentru că atunci când vei apărea la tribunal, ei vor depune mărturie despre tine.”

ש. *„Spune* ***shin****.”*

„Ferește-te de certurile cu vecinii tăi, domnul meu. Ascultă-mi cuvintele; apleacă-ți urechea la discursul meu. Chiar dacă ai să vezi ceva rău la vecinii tăi, nu-i defăima cu limba ta.”

ת. *„Spune* ***tav****.”*

„Trofeele de aur cumpără-ți pentru tine, tot ce este bani. Dar niciodată să nu-i spui soției tale unde este averea ta, nici chiar dacă este o femeie bună.”

Profesorul i-a spus lui Ben Sira: „*Legile naturii trebuie să fie schimbate pentru tine*.”

”*Nu este nimic nou sub soare*”, a răspuns Ben Sira. „*Căci Ieremia l-a învățat pe Banach ben Neriyah în același fel, iar legile naturii nu au fost schimbate*”.

Ieremia i-a spus lui Baruch: „Spune **alef**”.
'*Vai!*' Baruch a răspuns: '*Singură stă cetatea*' (Plângeri 1:1).
Ieremia i-a spus: 'Spune **bet**'.
'*Plânge amarnic în noapte*' (Plângerile 1:2), a răspuns Baruch.
Și așa au continuat prin întregul alfabet, așa cum puteți vedea în *Cartea Lamentațiilor*".[16]

Se spune despre Ben Sira că a asimilat Cartea *Leviticul* într-o singură zi. Profesorul i-a spus: „*Legile naturii trebuie să fie schimbate pentru tine*”.

Ben Sira a răspuns: „*Nu este nimic nou sub soare*” căci Ieremia a făcut la fel. Mai mult, este scris: '*Și Benaia ben Iehoiada, fiul unui om viu*' (2 Samuel 23:20). Erau toți morți și numai el viu? Dar „viu” trebuie să însemne că el era viu în studiul *Torei*, pentru că a stăpânit Cartea *Leviticul* într-o singură zi".[17]

Se mai spune despre Ben Sira că în acel an a stăpânit întregul *Pentateuh*. În anul următor a studiat *Biblia*, *Mish'nah*, *Talmudul*, *halakhot* și *aggadot*. În al treilea an a studiat punctele fine ale interpretării legilor biblice și ale legilor rabinice; în al patrulea an, diferitele limbi vorbite de palmieri, de îngerii slujitori și de demoni, precum și fabulele vulpilor. În al șaselea an, el a stăpânit *Sifra*, *Sifrei* și *Tanna* de-Bei Eliyahu. Până în al șaptelea an, nu era subiect major sau minor pe care să nu-l fi studiat.

Veniți și vedeți cât de mare era înțelepciunea lui Ben Sira. Îi aduceau o măsură de grâu și el le spunea: „*Numărați grâul din această măsură și veți găsi exact acest număr de boabe*”.

---

16 Cf. Ieremia 36:4-7 și *Lamentations Rabbah*, ed. Buber, 43.

17 Cf. B. Berakhot 18b. *Leviticul* este considerat a fi *Pentateuhul* deoarece conține majoritatea legilor biblice.

Faima sa s-a răspândit în întreaga lume până când Nabucodonosor, regele Babilonului, a auzit de înțelepciunea sa. De la cine a auzit? De la proprii săi înțelepți! Când înțelepții lui Nabucodonosor au auzit de înțelepciunea lui Ben Sira, ei au spus: „*Vai de noi! Nabucodonosor ne va distruge acum. Să-l defăimăm pe Ben Sira în fața regelui. Acesta îl va chema, iar noi îi vom pune lui Ben Sira o întrebare dificilă referitoare la ceva ce noi știm, dar el nu știe. Dacă nu va da răspunsul corect, îl vom ucide*".

Ei au făcut acest lucru. I-au spus regelui, care l-a chemat pe Ben Sira. Apoi i-a întrebat pe înțelepți: „*Ce întrebare doriți să îi puneți?*"

Ei au răspuns: „*Ce sunt **oy** și **nehi**?*[18] *Dacă știe, bine. Dacă nu știe, îl vom omorî*".

O mie de călăreți, care și-au dovedit curajul tăindu-și degetele și dezrădăcinând un copac în timp ce călăreau[19], au fost chemați să-l aducă pe Ben Sira. Călăreții i-au vorbit la unison regelui: „*Stăpânul nostru! Vom merge oriunde în lume vei dori să ne trimiți, dar nu ne face să mergem la un înțelept evreu. El ne va distruge așa cum a făcut Elisei cu trupele din Aram*".[20]

Nabucodonosor a scris pentru ei: „*Și fiarele câmpului i le-am dat Eu, Dumnezeu, lui Nabucodonosor, ca să-i slujească*" (Ieremia 27:6). Apoi le-a spus: „*Când Ben Sira va vorbi cu voi, mergeți și informați-l despre acest semn pe care Dumnezeul lui mi l-a promis, și el va veni cu voi*". Și le-a scris acest lucru într-o scrisoare. Dar când călăreții au venit la Ben Sira și i-au arătat scrisoarea, el le-a spus: „*Nu pentru mine v-a trimis, ci pentru un iepure care îmi aparține*". Imediat, el a luat un iepure și a scris pe capul lui: „*Iată un animal de câmp. Lasă-l să-ți slujească*."

Zis-a Nabucodonosor: „*Cum a fost ras părul iepurelui clar ca pergamentul? Acest lucru nu se poate face cu un brici de fier sau de orice altceva. Văd că carnea sa este încă în ea, în timp ce este imposibil ca pergamentul să păstreze carnea în el*". El nu-și putea da seama cum se făcuse acest lucru, așa că a trimis imediat o altă trupă la Ben Sira cu această notă: „*Dacă nu vrei să vii în onoarea mea, vino în onoarea iepurelui tău*". Ben Sira a fost repede înduioșat și a fost de acord să meargă.

Când a făcut această călătorie, Ben Sira avea șapte ani. Înțelepții lui Nabucodonosor s-au adunat imediat și i-au pus întrebarea: „Ce sunt **oy** și **nehi**?"

Ben Sira a răspuns: „*Când ai auzit despre mine, ai avut **oy**. Iar acum, dacă te omor, vei avea **nehi***".

„*Explică exact ce sunt **nehi** și **vey***".[21]

Ben Sira a răspuns: „Există două feluri de **vey** cu semnificații diferite. Dacă un bărbat se duce și apucă un câine și îl ține de ureche, cu siguranță **vei** fi sigur. Dar dacă un leu se năpustește asupra unui om înainte ca acesta să aibă șansa de a se salva de mușcătura unui șarpe, atunci ai un caz de **oy** și **nehi** "

Când au auzit acestea, înțelepții s-au speriat. Dar și-au ascuns groaza și au spus: „*Nu știm ce vrei să spui. Demonstrează **vey** și **nehi** în fața ochilor noștri*". Ben Sira s-a dus imediat și a luat un cristal cu două deschideri și a prins trei șerpi și trei scorpioni. A pus scorpionii în deschiderea de jos și șerpii în cea de sus. Apoi a închis cristalul și a venit în fața regelui. Înțelepții au întrebat: „*Ce este în cristal?*".

---

18 În ebraica biblică, folosit în principal în Ieremia, **nehi** înseamnă un strigăt de angoasă. Poate pentru că identifică Sira cu Ieremia, autorul „Alfabetului lui Ben Sira" a folosit acest cuvânt, mai degrabă decât oricare dintre sinonimele sale, pentru un strigăt de angoasă.

Luat așa cum se citește, întregul pasaj pare a fi lipsit de sens. Întrebarea care i se pune lui Ben Sira, în loc să fie poticnirea la care ne-am aștepta, se dovedește a fi atât de simplistă încât oricine cu un minim de inteligență ar fi putut furniza cu ușurință răspunsul adecvat. Cu toate acestea, se pare că înțelepții au încercat să folosească psihologia negativă pentru a-l deruta pe Ben Sira. Punându-i lui Ben Sira o întrebare absurd de simplistă, înțelepții se așteptau ca Ben Sira, a cărui înțelepciune era pusă la încercare, să ajungă la concluzia că întrebarea conținea un sens ascuns și profund; astfel, el ar fi fost indus în eroare și ar fi dat un răspuns absurd și incorect, ceea ce ar fi justificat cererea înțelepților de executare a lui Ben Sira. Se pare că Ben Sira nu pică în capcană, ci dă, cu înverșunare, un răspuns simplu, dar corect, spre dezamăgirea înțelepților.

19 Aceste acte au fost folosite de Bar Kokhba pentru a testa curajul viitorilor săi soldați (J. Taanit4:8).

20 A se vedea 2 Regi 6:15-18.

21 Scribul acestui manuscris a fost inconsecvent și a schimbat **oy** biblic cu echivalentul său rabinic **vey**. Alte manuscrise păstrează **oy** biblic pe tot parcursul pasajului.

„Uită-te singur”, a răspuns el. Unul dintre ei și-a pus mâna în deschizătura superioară a bolului. Simțind șerpi, a strigat: „***Vey****! Ce este asta?*” Apoi și-a pus mâna în deschizătura de jos. Un scorpion l-a lovit, iar el a strigat: „***Vey****!*” *și* „***Nehi****!*”

„*Acum știți ce sunt* ***vey*** *și* ***nehi***”, a spus Ben Sira. „*Le-ați văzut cu ochii voștri*”.

Înțelepții au tremurat de frică și au căzut cu fața la pământ. Apoi regele le-a spus: „*Am căzut de acord că, dacă Ben Sira nu știe ce sunt* ***vey*** *și* ***nehi****, îl veți executa. Dar din moment ce el a știut, acum sunteți pasibili de condamnarea la moarte pe care ați vrut să o pronunțați asupra lui*”.

Înțelepții au răspuns: „*Regele poate face cu servitorii săi ce dorește*”.

El i-a predat imediat lui Ben Sira, care a spus: „*Nu m-ați adus aici cu scopul de a* ***vey*** *și* ***nehi****?*” I-a aruncat în bârlogul unui leu, unde au murit cu **vey** și **nehi**.

Apoi regele l-a luat pe Ben Sira și l-a așezat pe un tron de aur și i-a pus o coroană pe cap. „*Te voi încorona pentru că ești potrivit pentru a fi rege*”.

„*Stăpânul meu*”, a răspuns Ben Sira, ”*nu pot. Eu sunt prea tânăr și nu sunt calificat să domnesc peste Israel, deoarece nu sunt din sământa lui David*.”

„Dar Iehova a devenit rege la vârsta de șapte ani”, a protestat Nabucodonosor.[22]

„*Era din sământă regală*.”

„*Văd că nu ești dispus*”, a spus regele. „*Dar stai aici cu mine, în regatul meu, pentru că vreau să te întreb despre tot ce văd în lume și nu înțeleg*.”

„*Domnul meu*”, a spus Ben Sira, «*întreabă orice dorești, iar eu îți voi explica tot ce dorești*». Regele i-a pus apoi douăzeci și două de întrebări, la care Ben Sira a răspuns la toate. Iată care au fost întrebările:

I.

Mai întâi, l-a întrebat cum a ras capul iepurelui. „*Cu o soluție de var*”, a răspuns Ben Sira.

„*De ce fel?*”

Ben Sira a răspuns: „*O soluție depilatorie de var, compusă din var și arsenic. Solomon și-a folosit înțelepciunea pentru a inventa această soluție în zilele mamei tale, regina din Saba. Când ea a venit cu daruri la Solomon pentru a-i observa înțelepciunea, el a găsit-o foarte atrăgătoare și a vrut să se culce cu ea. Dar Solomon a descoperit că era foarte păroasă.*[23] *A luat var și arsenic, a tocat varul cu mâna, cu un cuțit, a zdrobit arsenicul, le-a amestecat în apă și a făcut astfel o soluție*

---

22 Cf. 2 Regi 12:1.

23 Acest pasaj este clarificat în lumina unei binecunoscute tradiții rabinice, conform căreia femeile evreice, până în timpul lui Isaia (când au devenit păcătoase), nu aveau practic păr pubian (B. Sanhedrin 21a). Interesant este faptul că cel care are relații sexuale cu o femeie cu păr pubian riscă castrarea prin încurcarea organului său genital în păr (B. Sanhedrin 21a și B. Cittin 6b). Talmudul interpretează fraza pathein yeareh (Isaia 3:17) în sensul că, ca urmare a păcătoșeniei femeilor, Dumnezeu „va împăduri cu păr regiunile lor pubiene” (B. Șabat 62b). Din acest motiv, precum și de dragul frumuseții, femeile din epoca talmudică aveau obiceiul de a-și rade părul pubian (B. Nazir 59a).

depilatorie de var. Apoi a uns-o cu soluția și a scăldat-o, iar părul i-a căzut. El a avut imediat relații sexuale cu ea”. Iar ea i-a spus lui Solomon: „*Nu am crezut toate aceste lucruri până nu le-am văzut cu ochii mei*”. [24]

Nabucodonosor l-a întrebat pe Ben Sira: „*De unde știi tu toate acestea?*”.

„*Eu sunt profet*”, a răspuns el. „*Cel Sfânt, binecuvântat fie El, îmi descoperă tot ce este necunoscut*.”

II.

„*Dacă ceea ce spui este adevărat, detaliază toți copacii din grădina mea*.”

„*Există treizeci de feluri de copaci în grădina ta.*[25] *Fructele din zece se mănâncă așa cum sunt: mere, smochine, fructe de sicomor, citroni, struguri, gutui, pere, fructe de terebint, ardei și lămâi. În alte zece, se mănâncă doar interiorul, iar exteriorul este aruncat: rodii, nuci, migdale, fistic, pignoli, pepeni, semințe de mac, nuci de cocos, querumins. Iar în ultimele zece, se mănâncă doar exteriorul lor: curmale, măsline, roșcove, piersici, mere crab, iuvoaie, prune, cireșe, măceșe și sebeșeni*”.

Regele a întrebat: „*Cine le-a plantat?*”

„*Adam le-a luat din Grădina Edenului. El nu a ieșit de acolo până nu le-a luat cu permisiunea lui Dumnezeu. De asemenea, el a luat tot felul de mirodenii și medicamente - treizeci de tipuri!*”

Regele a exclamat: „*Ori le-ai văzut în grădina mea, ori cineva ți-a spus despre ele!*”

III.

„*Dacă doriți*”, a răspuns Ben Sira, ”*legați-mă la ochi. Ieși cu trupele tale, împarte-le în unități, iar eu îți voi spune în ce unitate vei fi găsit*”.

Nabucodonosor a făcut acest lucru. I-a acoperit ochii lui Ben Sira și l-a lăsat cu un gardian în care putea avea încredere. A trecut o unitate cu atâta zgomot și sunete încât s-a cutremurat pământul. Paznicul de încredere a întrebat: „*Regele este în această unitate?*”

Ben Sira a răspuns: „*Nu*”.

O altă unitate a trecut cu mare tumult și călăreți alergând pe toate laturile ei. Paznicul a întrebat: „*Regele este în această unitate?*”

Ben Sira a răspuns: „*Nu*”.

O a treia unitate a trecut cu cântece și tot felul de muzică. „*Este regele aici?*”, a întrebat gardianul.

„*Nu este*”, a răspuns Ben Sira.

Apoi a trecut o a patra unitate în tăcere; nu se auzeau nici măcar pașii cailor, doar o liniște blândă. „*Este aici?*”, a întrebat gardianul.

„*Da, este în fața mea*”, a răspuns Ben Sira. Ei i-au descoperit ochii, iar el l-a văzut pe rege stând chiar lângă el.[26]

„*Spune-mi cum ai pătruns în acest mare secret*”, i-a spus regele lui Ben Sira.

Acesta i-a răspuns: »*Te-ai mândrit atât de mult cu regalitatea ta încât te-ai comparat cu Dumnezeu, despre care se spune: ”Iată că Dumnezeu trece cu zgomotul unei liniștiri blânde”* (1 Regi 19:11-12). *Acolo este văzut Regele Regilor șezând pe un tron înalt și măreț*».

„*Mă asemeni cu Dumnezeul tău?*”, a întrebat Nabucodonosor.

---

24 Acest ultim rând parafrazează 1 Regi 10:7, declarația pe care regina din Saba i-o face lui Solomon după ce a fost martora tuturor minunilor de la curtea sa.

25 Există multe variante în manuscrise în ceea ce privește denumirea arborilor și există dificultăți în stabilirea identității unora dintre aceștia. Traducerea urmează, în principal, Immanuel Loew, *Die Flora der Juden* (1928-1934; reeditare, Hildesheim: G. Olms, 1967), 4:162-66. Din textul pe care se bazează această traducere lipsește numele unuia dintre arborii din a doua categorie; textul include, de asemenea, traduceri ale numelor în iudeo-arabă (care nu au fost traduse aici).

26 Cf. B. Berakhot 58a, unde se spune aceeași poveste despre înțeleptul talmudic Rabbi Sheshet.

„Nimic la tine nu seamănă cu El”, a răspuns Ben Sira, *”cu excepția faptului că, în aroganța și insolența ta enormă, te-ai comparat cu regalitatea lui Dumnezeu. De aceea mânia Lui este asupra ta*”.

„Dacă mânia Lui este asupra mea, de ce m-a înălțat și m-a mărit în lume și a pus totul sub autoritatea mea?”

Ben Sira a răspuns: *„Dacă Cel Sfânt, binecuvântat fie El, dorește să umilească pe cineva, mai întâi îl înalță și apoi îl coboară, așa cum se spune: «Dacă te cuibărești atât de sus ca vulturul, de acolo te voi trage în jos* (Ieremia 49:16)»”.

Regele a răspuns imediat: *„Dacă vei deveni ginerele meu și o vei lua de soție pe fiica mea, te voi face rege în locul meu*”.

„Eu sunt o ființă umană”, a răspuns Ben Sira. *„Nu mă pot căsători cu un animal, pentru că se spune: «Carnea lor este ca carnea măgarilor»* (Ezechiel 23:20).”

Când regele l-a auzit pe Ben Sira abuzând și înjurând națiunile lumii, s-a înfuriat foarte tare și i-a întrebat pe înțelepții săi: *„Spuneți-mi cu ce îl putem hrăni pe ascuns ca să moară*”.

„Nu știm”, au răspuns ei. Regele i-a condamnat imediat la moarte.

IV.

Apoi i-a spus lui Ben Sira: *„Lasă-mă să te întreb ceva. Dacă îmi spui, îți voi da argint de greutatea unui bivol și mult aur. Am un prieten pe care îl urăsc, deși el mă iubește. Doresc să-l ucid într-un mod pe care să nu-l bănuiască, să zicem, cu o mâncare pe care ar putea să o mănânce și apoi să moară pentru că a mâncat-o*.”

Ben Sira și-a dat seama imediat că el era cel pe care regele dorea să îl ucidă. *„Îți voi spune o parabolă*”, a spus el. „Nimrod avea un cal extrem de frumos.[27] Ceilalți cai i-au spus: *«Lasă-ne să-ți tăiem capul și îți vom da o casă plină de paie și orz*»”.[28] Calul, care era isteț, a înțeles ce voiau să-i facă și a zis: *„Proștilor! Dacă vă las să-mi tăiați capul, cine va mânca paie și orz?[29] În mod similar, voi doriți să mă omorâți. Dar dacă mă omori, cine va primi argintul și aurul cât greutatea unui bivol?*”.

„Jur pe viața lui Chemosh[30] *că nu te voi ucide*”, a spus Nabucodonosor.

„Atunci îți voi spune eu”, a spus Ben Sira. *„Dă-i gălbenușuri de ou fără sare să mănânce timp de zece zile și va muri*."[31]

Regele a crezut că el minte. Așa că a adus un om și l-a hrănit cu gălbenușuri de ou; și omul a murit. Regele i-a spus lui Ben Sira: *„Dacă vei mânca asta în prezența mea, te voi lăsa să pleci*”.

„Nu pot mânca ceea ce pregătești cu mâinile tale”, a spus Ben Sira. *„Lasă-mă să-l prepar eu însumi și îl voi mânca*”.

Ce a făcut Ben Sira? A ascuns niște sare și a mâncat-o cu gălbenușurile de ou timp de o lună întreagă. *„De ce m-ai mințit?*”, a întrebat regele.

„Am făcut felii subțiri din gălbenușuri”, a răspuns Ben Sira.[32] «*Le-am zdrobit puțin și am pus ceva în ele*»”.[33]

---

27 Pentru Nimrod, personajul biblic, vezi Geneza 10:9.

28 Conform manuscrisului Oxford, calul, datorită frumuseții sale, s-a comportat arogant și de aceea nu le-a plăcut colegilor săi.

29 Cf. Sifrei, Numeri 95, ed. Horowitz, p. 95.

30 Acesta este numele biblic al zeității lui Moab (1 Regi 11:7).

31 Conform manuscriselor de la Ierusalim și Oxford, Ben Sira îl sfătuia pe rege să hrănească victima sa cu albușuri de ouă. Cu toate acestea, textul nostru are versiunea corectă, care se bazează, se pare, pe afirmația talmudică conform căreia consumul de gălbenușuri de ou fără albușuri va duce la constipație cronică (B. Shabbat 108b).

32 În dicționarul Ben-Yehudah, p. 5979, cuvântul ebraic, **kalshit**, este redat ca o „soluție subțire”, ceea ce este contraindicat de utilizarea pluralului, precum și de afirmația care urmează în text că el le-a zdrobit, un act care este greu de aplicat unei soluții. Redarea noastră a acestui *legomen hapax* se bazează pe o utilizare geonică a verbului **k-l-sh**, pe care Ben Yehudah îl interpretează greșit ca însemnând „a răspândi”, dar, așa cum dictează contextul, înseamnă „a despica”.

33 Conform manuscrisului de la Budapesta, el a pus coriandru și sare în amestec.

Regele a făcut imediat același lucru, dar i s-a făcut rău. „*Vindecă-mă*”, i-a spus el lui Ben Sira. Ben Sira a scris o amuletă pentru rege, iar acesta și-a revenit. „*De ce ai căutat să mă omori?*”, l-a întrebat el pe Ben Sira.

„Vechiul proverb spune: „*Din cel rău iese răutatea*” (1 Samuel 24:14)”, a răspuns Ben Sira. „*Dacă cineva dorește să te ucidă, ucide-l mai întâi pe el*."[34]

V.

Curând după aceea, fiul tânăr al regelui s-a îmbolnăvit. Nabucodonosor a spus: „*Îl salvezi pe fiul meu. Dacă nu, te voi ucide*”. Ben Sira s-a așezat imediat și a scris o amuletă cu Sfântul Nume și a înscris pe ea îngerii însărcinați cu medicina după numele, formele și imaginile lor și după aripile, mâinile și picioarele lor. Nabucodonosor s-a uitat la amuletă. „*Cine sunt aceștia?*”

„*Îngerii care se ocupă de medicină: Snvi, Snsvi și Smnglof*.[35] *După ce Dumnezeu l-a creat pe Adam, care era singur, El a spus: «Nu este bine ca omul să fie singur»”* (Geneza 2:18). El a creat atunci o femeie pentru Adam, din pământ, așa cum îl crease pe Adam însuși, și a numit-o Lilith. Adam și Lilith au început imediat să se certe. Ea a spus: „*Nu voi sta jos*”, iar el a spus: „*Nu voi sta sub tine, ci doar deasupra. Pentru că tu ești potrivită doar pentru a fi în poziția de jos, în timp ce eu trebuie să fiu în cea superioară*”. Lilith a răspuns: „*Suntem egali unul cu celălalt, în măsura în care amândoi am fost creați din pământ*”. Dar ei nu voiau să se asculte unul pe celălalt. Când Lilith a văzut acest lucru, ea a pronunțat Numele Inefabil și a zburat în aer. Adam a stat în rugăciune în fața Creatorului său: „*Suveran al universului!*”, a spus el, „*femeia pe care mi-ai dat-o a fugit*”. Imediat, Sfântul, binecuvântat fie El, i-a trimis pe acești trei îngeri să o aducă înapoi.

Sfântul i-a spus lui Adam: ”*Dacă este de acord să se întoarcă, bine. Dacă nu, ea trebuie să permită ca o sută dintre copiii ei să moară în fiecare zi*”. Îngerii l-au părăsit pe Dumnezeu și au urmărit-o pe Lilith, pe care au ajuns-o în mijlocul mării, în apele puternice în care egiptenii erau destinați să se înece. Ei i-au spus cuvântul lui Dumnezeu, dar ea nu a dorit să se întoarcă. Îngerii au spus: „*Noi te vom îneca în mare*”.

„*Lăsați-mă!*”, a spus ea. ”*Am fost creată doar pentru a îmbolnăvi bebelușii. Dacă pruncul este bărbat, am stăpânire asupra lui timp de opt zile după naștere, iar dacă este femeie, timp de douăzeci de zile*".[36]

Adam strânge în brațe un copil în prezența răpitoarei de copii Lilith

---

34 Cf. B. Sanhedrin 72a.

35 Pentru o analiză a acestor nume, care își fac prima apariție înregistrată în această lucrare, a se vedea Joshua Trachtenberg, Jewish Magic and Superstition (1939; reeditare, N.Y.: Athencum, 1970), 101, 102. Potrivit acestuia, aceste nume erau probabil pronunțate ca Sanvi, Sansanvi, Semangelaf. Ei erau reprezentați în amulete sub formă de păsări, un exemplar al acestora fiind folosit ca ilustrație pe ediția cu copertă moale a cărții lui Trachtenberg.
În Europa de Est se obișnuia să se afișeze aceste nume pe pereții camerei în care dormea nou-născutul pentru a-l proteja de răul demonic. A se vedea Jacob Reifman, Ha'Karmel, 2:125.

36 Este evident de ce Lilith nu are putere asupra unui copil de sex masculin după a opta zi, deoarece în această zi copilul este supus ritualului circumciziei. Dar nu este clar de ce puterea lui Lilith încetează în a douăzecea zi de la nașterea unei femei. Sugestia lui Trachtenberg (Jewish Magic, 37), conform căreia acest lucru ar putea proveni dintr-o perioadă în care fetele aveau un ritual de inițiere în acea zi, nu are suport în surse. În manuscrisul Oxford, citirea este de douăsprezece zile în loc de douăzeci.

„Când îngerii au auzit cuvintele lui Lilith, au insistat ca ea să se întoarcă. Dar ea le-a jurat pe numele lui Dumnezeu cel viu și veșnic: ”*Ori de câte ori vă voi vedea pe voi sau numele voastre sau formele voastre într-o amuletă, eu nu voi avea nicio putere asupra acelui copil*”. De asemenea, ea a fost de acord ca o sută dintre copiii ei să moară în fiecare zi.[37] În consecință, în fiecare zi o sută de demoni mor și, din același motiv, scriem numele îngerilor pe amuletele copiilor mici. Când Lilith le vede numele, își amintește de jurământul ei, iar copilul își revine.

VI.

Câteva zile mai târziu, regele i-a spus lui Ben Sira: „*Am o fiică care scoate o mie de pârțuri în fiecare oră. Vindec-o!*”

Ben Sira a răspuns: „*Trimite-o la mine dimineața cu însoțitorii ei și o voi vindeca*”. În dimineața următoare, ea a venit cu însoțitorii ei. Când Ben Sira a văzut-o, a început să se comporte ca și cum ar fi fost foarte furios.

„*De ce ești supărat?*” l-a întrebat ea.

„*Tatăl tău a decretat că mâine și poimâine trebuie să expulzez o mie de pârțuri în prezența lui. Mi-e teamă că m-ar putea condamna la moarte. Mi-a dat o prelungire de trei zile, dar încă nu știu ce să fac*.”

„*Nu-ți face griji*”, a spus ea. „*Eu voi merge în locul tău și voi expulza o mie de pârțuri în fața lui pentru amândoi*.”

„*Dacă este așa*”, a răspuns Ben Sira, «*stai aici cu mine timp de trei zile și nu întrerupe respirația, astfel încât pârțurile să fie gata în a treia zi*». De fiecare dată când era pe punctul de a ieși un pârț, fiica regelui se ridica într-un picior și își întindea ochii mari, așa cum îi spusese Ben Sira să facă, se stăpânea și își închidea „*gaura*” încet, până când ruperea de vânt înceta complet. După trei zile, din spatele ei nu a mai ieșit niciun pârț. În acea zi, Ben Sira a dus-o la tatăl ei, spunându-i: „*Du-te și expulzează o mie de pârțuri pentru tatăl tău*”. Ea a stat în fața regelui, dar nu a fost în stare să scoată nici măcar o dată vântul. Regele s-a ridicat în picioare și l-a sărutat pe Ben Sira.

VII.

L-a întrebat pe Ben Sira: „*De ce au fost create pârțurile?*”

„*Dacă nu s-ar produce vântul, o persoană ar avea diaree și ar defeca în hainele sale. Dar atunci când o persoană simte că este pe cale să tragă un vânt, se duce și își satisface nevoile, astfel încât să nu fie stânjenită și să stea în haine murdare*.”

VIII.

„*De ce există două fire de păr în fiecare folicul de pe corpul unui om, dar un singur fir de păr în fiecare dintre foliculii de pe cap?*”

„*Dumnezeu a creat un fir de păr pentru fiecare folicul din cap, pentru că dacă ar fi creat două fire de păr pentru fiecare folicul, cei doi ochi ai săi s-ar fi întunecat*.[38] *Același lucru este valabil și pentru lume. Dacă două picături de ploaie ar ieși dintr-o singură cavitate, lumea ar fi distrusă pentru că ar fi mai multă apă decât în timpul Potopului. Pentru fiecare nenorocire, Dumnezeu a creat remediul odată cu ea*.”

„*Fericit ești tu, fiul meu, că Dumnezeu ți-a revelat toate acestea*”.

IX.

„*De ce au fost creați țânțarii? Ei există în lume doar pentru o zi, apoi pier în timp ce alții sunt creați*.”

---

37 Conform unei tradiții midrasice, Lilich este atât de crudă încât își distruge propria progenitură (Numeri Rabba 16:25).

38 Cf. B. Baba Batra 16a.

„De dragul singurului țânțar care este destinat să-l pedepsească pe ticălosul Titus.[39] *Restul au fost creați pentru a ține în viață progeniturile corbilor. Când puii ies din ouă și intră în cuib, părinții fug și îi abandonează*.[40] Dar puii strigă la Dumnezeu, după cum se spune: *«Și la puii de corbi care strigă»* (Psalmul 147:9)*, iar El le duce țânțarii la gură, pe care îi mănâncă și trăiesc timp de trei zile. După aceste trei zile, puii devin negri și părinții lor se întorc. Astfel, Dumnezeu creează remediul înainte de boală*.”

X.

„De ce a creat Dumnezeu în lumea Sa viespi și păianjeni, care doar fac rău și nu fac nimic benefic?”

„David, regele lui Israel, pacea fie cu el, stătea odată în grădina sa și a văzut o viespe și un păianjen luptându-se. Un nebun a venit cu un băț în mână și le-a despărțit.[41] *A zis David către Dumnezeu: «Suveran al universului! Ce bine vine de la aceste creaturi ale Tale? Viespea mănâncă miere, face ravagii și nu produce niciun beneficiu. Păianjenul se învârte tot anul, dar nu-și poartă niciodată pânza. Nebunul fără minte dăunează altor creaturi; neștiind de unicitatea și puterea Ta, el nu face nimic benefic pentru lume*»”. Dumnezeu i-a răspuns: „*David, tu batjocorești aceste creaturi! Va veni o vreme când vei avea nevoie de ele și vei înțelege de ce au fost create*".[42]

„Când David se ascundea într-o peșteră de regele Saul, Dumnezeu a trimis un păianjen, care a țesut o pânză peste deschiderea peșterii și a închis-o. Când a venit Saul, a văzut pânza și a spus: «Cu siguranță nu a intrat nimeni înăuntru; dacă ar fi intrat cineva, ar fi rupt pânza în bucăți»”. Saul a plecat fără să intre. Când David a ieșit din peșteră, a văzut păianjenul și l-a sărutat, spunând: ”*Binecuvântat să fie Creatorul tău și binecuvântat să fii tu. «O, Suveran al universului! Cine poate să facă după lucrările Tale și după faptele Tale mărețe?!* (Deuteronomul 3:24). *Căci toate faptele Tale sunt potrivite»*”.

„Și în prezența lui Achiș, David s-a prefăcut că este nebun"[43] S-a întâmplat ca propria fiică a lui Achiș să fie o nebună. Când curtenii l-au adus pe David la Achiș, acesta a spus: „*Vă bateți joc de mine! L-ați adus pe acesta la mine pentru că fiica mea este o nebună. Nu am deja destui nebuni?!*"[44] L-au eliberat imediat pe David. El a fugit și i-a mulțumit lui Dumnezeu pentru faptele Sale, spunând: „*Există un beneficiu în tot ceea ce El a creat în lume*”[45].

„Când David l-a găsit pe Saul odihnindu-se la amiază, Abner era întins la o intrare a baricadei, cu capul la cealaltă intrare și cu picioarele ridicate. David a venit, a intrat între picioarele lui și a luat o cană cu apă.[46] *Dar când a vrut să iasă, Abner și-a întins picioarele și a acoperit intrarea cu ele. Ele i-au apărut lui David ca doi stâlpi mari, iar el s-a rugat lui Dumnezeu: «Dumnezeul meu, Dumnezeul meu, de ce m-ai părăsit?*» (Psalmul 22:2). *Chiar acolo, Dumnezeu a făcut o minune pentru el, trimițând o viespe, care l-a înțepat pe Abner în picioare, astfel încât acesta le-a îndreptat. David a ieșit și L-a lăudat pe Dumnezeu. Deci, vezi, nu se cuvine ca un om să batjocorească lucrările lui Dumnezeu*.”

XI.

Nabucodonosor l-a întrebat pe Ben Sira: „*De ce boul nu are păr sub nas?*”

„Iosua era un om voinic atunci când israeliții și Iosua încercuiau Ierihonul pentru a-l doborî și i-au adus mai întâi un cal pe care să-l călărească, apoi un măgar și apoi un catâr, dar

39 Pentru Titus, cf. B. Gittin 56b; pentru corbi, cf. B. Ketubbot 49b Leviticus Rabbah 19:1.
40 Pentru că sunt albi, puii de corb nu arată ca niște corbi.
41 Traducerea de aici urmează textele lui Yassif (Sippurei Ben Sira (Ierusalim: Magnes, 1984), 237-38). Textul lui Steinschneiders (în Eisenstein, Otsar Midrashim [1915; reeditare, Israel: 19691) se citește: David „a văzut o viespe consumând un păianjen. Atunci a venit un nebun ... și a alungat viespea și păianjenul”.
42 Pentru utilizarea benefică a nebuniei, cf. Midrash Psalmi 34:1; pentru păianjen, cf. Targum la Psalmul 57:3.
43 Cf. 1 Samuel 21:11-16.
44 1 Samuel 21:16.
45 Midrash Psalms 34:1.
46 Cf. I Samuel 26:7-12.

toate au murit sub el. În cele din urmă, i-au adus lui Iosua un bou, iar acesta a reușit să îl poarte.[47] *Când Iosua a văzut acest lucru, a sărutat boul pe nas și de aceea nu are păr.*”

XII.

„De ce pisica mănâncă mai degrabă șoarecele decât alte rozătoare?”

„La început, pisica și șoarecele erau prieteni. Dar într-o zi șoarecele s-a dus și a calomniat pisica în fața lui Dumnezeu, spunând: «Suveran al universului! Eu și pisica am intrat într-un parteneriat, dar nu avem ce mânca».[48] *Dumnezeu i-a spus șoricelului: «Ți-ai calomniat prietenul doar pentru a-l mânca. Acum el te va mânca pe tine, iar tu vei fi mâncarea lui». Șoarecele a întrebat: «Suveran al universului! Ce am făcut ?» Dumnezeu a răspuns: «O rozătoare necurată! Nu ai învățat de la soare și lună? Ei erau egali ca mărime și înfățișare, dar după ce luna a vorbit de rău soarele, i-a micșorat lumina și a adăugat-o soarelui.*[49] *Și tu, de asemenea, ai vorbit de rău prietenul tău ca să-l poți mânca. De aceea el te va mânca pe tine»”.*

„Suveran al universului!” a spus șoarecele. '*Dacă este așa, eu și sămânța mea vom pieri*'.

Dumnezeu a răspuns: *„Te voi răsplăti așa cum am răsplătit luna”*.[50]

„Șoarecele s-a dus imediat și a mușcat pisica de cap. Apoi pisica a sărit, a aruncat șoarecele pe pământ și l-a mușcat; iar șoarecele a murit. În acel moment, frica de pisică a căzut asupra șoricelului și, ca urmare, pisica mănâncă șoareci."[51]

XIII.

„De ce măgarul urinează în urina altui măgar și de ce își miroase propriile excremente?”

„Când Dumnezeu a creat toate ființele vii, măgarul s-a întrebat: «De ce calul, catârul și multe alte creaturi au o ușurare a muncii, în timp ce noi trebuie să muncim generație după generație fără odihnă?[52] *Să ne rugăm Creatorului nostru să ne dea o ușurare. Dacă nu, vom înceta să procreăm”.*

„Măgarii s-au rugat, dar rugăciunile lor nu au fost ascultate. Dumnezeu, totuși, le-a spus: «Când urina voastră va curge ca râurile și o moară de apă va putea fi făcută astfel să se învârtă și când mirosul excrementelor voastre va fi ca aroma mirodeniilor, vă voi da răsplata voastră». Acesta este motivul pentru care își miros excrementele și urinează așa cum o fac”.

XIV.

„De ce sunt pisica și câinele dușmani?”

«Când pisica a fost creată, a intrat în parteneriat cu câinele. Au vânat împreună și au mâncat. S-a întâmplat să treacă trei zile fără ca niciunul dintre ei să găsească ceva pentru pisică. Câinele i-a spus pisicii: ”Cât timp ne va mai fi foame? Du-te tu la Adam și stai cu el în casa lui, unde vei mânca până te vei sătura, iar eu voi alerga după șopârle și insecte. În felul acesta vom mânca amândoi și vom rămâne în viață”. Pisica i-a spus câinelui: ”Să facem un jurământ că nu vom merge amândoi la același stăpân”. Câinele a răspuns: „Bine spus”. Au depus imediat jurământul. Pisica a mers la casa lui Adam, unde a găsit șoareci, pe care i-a mâncat până s-a săturat, în timp ce restul șoarecilor au fugit. Când omul și-a dat seama că Sfântul, binecuvântat fie El, i-a oferit un mare remediu, i-a dat pisicii găzduire în casa lui, mâncare și apă să bea».

---

47 Motivul probabil pentru care Iosua a călărit un bou este faptul că tribul lui Efraim, din care face parte Iosua, este comparat cu un bou (Deuteronom 33:17). De asemenea, conform tradiției rabinice, monedele emise de Iosua aveau pe ele forma unui bou (Geneza Rabbah 39:11).

48 Pentru bun simț, urmez manuscrisul Oxford.

49 Cf. B. Hullin 60b.

50 În compensație pentru lumina sa diminuată, luna a primit lumina însoțitoare a stelelor care apar noaptea (Geneza Rabbah 6:4).

51 O relatare similară este consemnată de rabinul Moses ha-Darshan (secolul al XI-lea) în lucrarea sa Genesis Rabbati, ed. Albeck, 59.

52 Ginzberg în Legends of the]ews (Philadelphia: Jewish Publication Society, 1928; repr. 1956), 5:54, 55, consideră că cuvântul ebraic **revah** înseamnă „recompensă”, ceea ce nu prea are sens în acest context. Ar trebui redat, în schimb, ca „odihnă” sau „repaus”, ceea ce explică natura plângerii măgarului, deoarece, după cum se spune, acesta este supus unei munci neîncetate.

„Ce a făcut câinele?”

«S-a dus la lup și l-a întrebat: ”*Pot să dorm la tine peste noapte? Da, a răspuns lupul*”.

S-au dus să doarmă într-o peșteră, dar mai târziu câinele a auzit zgomot de picioare de animale. L-a trezit pe lup: „*Aud zgomotul unor hoți*”, i-a spus câinele lupului. '*Mergi și alungă-i*', a spus lupul. Dar animalele s-au ridicat împotriva câinelui pentru a-l ucide. Acesta a fugit și s-a dus la maimuță, dar maimuța a alungat câinele. Apoi s-a dus la oaie, care l-a primit. În timp ce zăcea lângă oaie, câinele a auzit zgomot de pași: „*Aud zgomot de hoți*”, a spus el. ‘*Du-te afară*', i-a răspuns oaia. Câinele a ieșit și a lătrat. '*O oaie trebuie să fie acolo*', au spus lupii, s-au dus și au găsit oaia și au devorat-o.

Câinele a fugit din adăpost în adăpost, nereușind să găsească un loc de odihnă nicăieri. În cele din urmă s-a dus la Adam, care l-a primit. Câinele și Adam s-au întins împreună în colibă. La miezul nopții, câinele i-a spus lui Adam: „*Aud zgomot de pași*”. Adam s-a ridicat, și-a luat sulița și s-a dus cu câinele să alerge după animalele sălbatice până când le-a alungat. Apoi s-au întors împreună acasă. Adam i-a spus câinelui: „*Vino la mine acasă și locuiește cu mine. Vei mânca mâncarea mea și vei bea ce beau eu. Câinele a mers cu el*”.

Când pisica a auzit vocea câinelui, a ieșit și l-a întrebat: ”*De ce ai venit la mine acasă?*”

Câinele a răspuns: '*Adam m-a adus*'.

Atunci au început să se certe. La care Adam a întrebat pisica: „*De ce te cerți cu el? L-am adus acasă cu toată inimapentru că am văzut că este deștept.*[53] *Dar nu-ți face griji*”, i-a spus Adam pisicii, ”*și tu poți sta la mine, așa cum te-ai obișnuit*”.

Pisica a protestat. '*Domnul meu! Câinele este un hoț. Se cuvine să locuiești cu un hoț?*' Iar câinelui, pisica i-a spus: „*De ce ți-ai încălcat jurământul?*”.

Câinele a răspuns: „*Nu voi intra în locuința ta. Nu voi mânca ce este al tău. Nu-ți voi face nici cel mai mic rău*”. Dar pisica nu a vrut să asculte și au început să se certe. Văzând acest lucru, câinele a fugit la casa lui Seth și a rămas cu el. Câinele a încercat să facă pace cu pisica, dar pisica nu a fost de acord. Și până în ziua de azi au rămas dușmani. Precum părinții, așa și copiii, fie că sunt fiare, animale sau oameni. Vorbitorii de proverbe spun despre ei: „*O oaie se ia după o oaie*”».

XV.

„De ce câinele își recunoaște stăpânul, în timp ce pisica nu?”

”*Oricine mănâncă ceva din care a mâncat un șoarece își va uita învățătura* (B. Horayot 13a). *Cu siguranță, atunci, o pisică care mănâncă șoarecele însuși nu-și va cunoaște stăpânul*.”

XVI.

„De ce gura șoricelului pare a fi cusută?”

„În timpul Potopului, tot felul de animale târâtoare și insecte, masculi și femele, au intrat în arcă. Într-o zi, șoarecele și femela lui stăteau lângă pisică. Pisica a spus: «Îmi amintesc că tatăl meu obișnuia să mănânce șoarecele și puii acestuia. Prin urmare, este permis să îi mănânc și eu».

Pisica a încercat imediat să mănânce șoarecele, dar acesta a fugit, căutând o gaură în care să se ascundă. La început, nu a putut găsi o gaură, dar un miracol a avut loc, o gaură a fost găsită, iar șoarecele a intrat. Pisica a vrut să îl urmeze, dar nu a putut pentru că gaura era prea mică. Așa că pisica și-a pus laba înăuntru pentru a scoate șoarecele afară, dar șoarecele a deschis gura. Pisica a tras cu unghiile de obrajii șoricelului și o jumătate de palmă din gura lui a fost smulsă.

După ce pisica a plecat, șoarecele a ieșit din gaură și s-a dus la Noe. *«Om drept!»* a spus șoarecele. «*Fii milostiv și coase-mi obrazul, pe care l-a sfâșiat pisica, dușmanul meu*».

Noe a răspuns: «*Du-te și adu-mi păr din coada porcului*». Șoarecele s-a dus la porc, l-a găsit adormit și i-a furat niște păr din coadă. Apoi șoarecele s-a întors la Noe, care i-a cusut gura. Până în ziua de azi, cusătura este încă vizibilă”.[54]

---

53 Cuvântul ebraic **kelev** (câine) este luat ca un amestec de (**kol** și lev - „tot” și „inimă” sau „minte” - însemnând, de fapt, „toată mintea”.

54 Rabinul Moses ha-Darshan (secolul al XI-lea) relatează această poveste în Genesis Rabbati, ed. Albeck, 59, cu diferența că, în relatarea sa, șoricelului i se spune să îi aducă lui Noe un fir de păr din coada pisicii, ceea ce poate face atunci când pisica doarme.

XVII.

„De ce merge corbul nesigur?”

„Odată, corbul a văzut porumbelul mergând grațios, cu un pas mai frumos decât cel al oricărei alte păsări. Deoarece pasul porumbelului îi plăcea, el și-a spus: «*Voi merge și eu la fel ca el*». Dar în timp ce el aproape că se rupea în două încercând să învețe să meargă ca porumbelul, celelalte păsări râdeau de el. Rușinat, corbul a spus: «*Mă voi întoarce la pasul meu inițial*». Dar când a încercat să se întoarcă la el, nu a putut. Uitase cum obișnuia să meargă. Corbul s-a clătinat. Nu putea să meargă pe pasul său inițial sau pe cel nou. Proverbul spune despre el: *Cel care caută mai mult decât are va rămâne cu mai puțin*. Corbul a rămas cu nimic”.

XVIII.

Nabucodonosor l-a întrebat pe Ben Sira: „*De ce copulează corbul cu gura?*”.

”*Înțelepții lui Israel s-au certat în legătură cu această întrebare*”, a răspuns Ben Sira. ”Sunt unii care spun că, deoarece corbul a copulat în chivot, el a fost creat ciudat. Alții spun că pentru că este rău, hoț și dăunător, corbul a fost creat diferit de toate celelalte creaturi. Un înțelept a venit odată la înțelepți, în timp ce aceștia se certau pe această temă, și le-a spus: «*Am să vă dau o dovadă a cuvintelor voastre*»”.

”Când Noe era în arcă, a vrut să trimită corbul să vadă dacă apele au coborât, dar corbul a fugit din fața lui Noe și s-a ascuns sub aripa vulturului, astfel încât Noe nu l-a putut trimite. Au căutat corbul și, după ce l-au găsit sub aripa vulturului, Noe a spus: «*Ticălosule! Ieși din arcă și vezi dacă s-au micșorat apele de pe pământ*».

Corbul i-a spus lui Noe: «*Dintre toate păsările, nu ai putut găsi pe nimeni în afară de mine?*»

Noe a răspuns: «Am autoritatea de a trimite doar păsările ale căror litere inițiale ale numelor lor scriu strigăt, adică literele **ayin** și **yod**, care trebuie să însemne păsările numite **orev**, «corb», și **yonah**, «porumbel».

«*Și de ce să trimiți corbul și nu porumbelul?*» a întrebat corbul.[55]

«*Pentru că există o cetate cu numele Ai*», a răspuns Noe, «*iar locuitorii ei sunt destinați să îl ucidă pe Yair, care a declarat că corbul nu este potrivit pentru a fi mâncat, în timp ce porumbelul este potrivit*».[56]

Corbul a răspuns cu nerușinare: «*Singurul motiv pentru care mă trimiți este ca eu să fiu ucis și tu să poți avea relații sexuale cu soția mea. Acesta este singurul motiv pentru care ai făcut ca fiecare creatură să vină în arcă cu perechea sa*».

Noe a răspuns imediat blestemând corbul: «*Să fii blestemat chiar de lucrul cu care mă calomniezi. Fie ca niciodată să nu copulezi cu femela ta decât prin gura ta*».

Toate animalele din arcă au răspuns: «*Amin*!»

Corbul a exclamat: «*De ce m-ai blestemat? Te voi da în judecată!*»

Noe a răspuns: «*Pentru că ești un libidinos, un prost, și arunci aspre asupra celor nevinovați. Lucru rău! Eu nu coabitez cu propria mea soție, care a fost creată după chipul și asemănarea mea, și care îmi este permisă. Deci, de ce aș coabita eu vreodată cu femeia ta, care nu este după chipul și asemănarea mea și care îmi este și mie interzisă?*»[57]

«*De ce m-ai numit libidinos?*» a întrebat corbul.

«*Ești cu adevărat un libidinos, judecând după propriile tale cuvinte*», a răspuns Noe.[58] «*Nu te-am făcut să ai un nume rău*».

Și de atunci, corbul copula pe gură ca urmare a blestemului lui Noe”.

---

55 Traducerea de aici urmează Yassif, Sippurei Ben Sira, 246-47.

56 Cf. B. Sanhedrin 44a, 100a. Locuitorii din Ai erau oameni păcătoși care detestau pe oricine proclama legile Torei.

57 Cf. B. Sanhedrin 108b pentru diferitele detalii din acest întreg pasaj.

58 Acest lucru se bazează pe un principiu talmudic conform căruia formularea unei acuzații false împotriva unui coleg este o dovadă *prima facie* că autorul acesteia este vinovat de aceeași infracțiune.

XIX.

„De ce toate speciile din lume se găsesc în mare, cu excepția figurilor de vulpe și nevăstuică?"[59]

”Pentru că vulpea este isteață. După ce Sfântul, binecuvântat fie El, l-a creat pe îngerul morții, îngerul s-a uitat la celelalte creaturi și i-a spus lui Dumnezeu: «*Dă-mi voie să le ucid*». La care Dumnezeu a răspuns: «*Ai putere asupra tuturor creaturilor, cu excepția urmașului păsării Milham, phoenixul, care nu va gusta niciodată moartea*».

Zis-a îngerul: «*Suveran al universului! Pentru că sunt drepți, pune-i deoparte - astfel încât să nu învețe căile celorlalte creaturi și să păcătuiască înaintea Ta. Nu le lăsa să guste păcatul*».

Sfântul, binecuvântat fie El, a dat imediat permisiunea, iar îngerul a construit un oraș mare pentru urmașii phoenixului și i-a adus acolo. El a gravat pe ușa acelui oraș următoarele: *A fost emis un decret prin care nici sabia mea, nici sabia altora nu va avea putere asupra voastră. Nu veți gusta moartea până la sfârșitul tuturor generațiilor.*

După aceea, îngerul morții s-a întors, iar Dumnezeu i-a spus: «Aruncați în mare câte o pereche din fiecare dintre aceste creaturi. Asupra celor care rămân vei avea putere».[60]

Îngerul a aruncat câte o pereche din fiecare specie în mare și le-a scufundat. Ce a făcut vulpea când a văzut asta? S-a ridicat în picioare și a plâns. Îngerul morții a întrebat-o: «De ce plângi?».

«*Pentru prietenii mei pe care i-ai aruncat în mare*» a răspuns vulpea.

«*Și unde sunt prietenii tăi?*« a întrebat îngerul.

Vulpea s-a ridicat lângă țărmul mării. Văzând umbra vulpii în mare, îngerul morții s-a gândit că aruncase deja o pereche de vulpi în mare. De aceea, i-a spus: «*Pleacă din locul acesta*«. Vulpea a fugit imediat. Nevăstuica a întâlnit-o, iar vulpea i-a povestit tot ce se întâmplase și ce făcuse. Nevăstuica s-a dus, a făcut același lucru și a fugit și ea.

Un an mai târziu, Leviathan a adunat toate creaturile din mare, dar vulpea și nevăstuica lipseau pentru că nu intraseră. Când Leviatanul a trimis după ele, i s-a spus ce făcuseră cu înțelepciune vulpea și nevăstuica. De asemenea, i s-a spus că vulpea era extrem de isteață. Când Leviatanul a auzit de înțelepciunea vulpii, a devenit invidios și a trimis pești mari cu ordinul de a păcăli vulpea să vină. Peștii s-au dus și au găsit-o pe vulpe plimbându-se pe malul mării. Văzând peștii distrându-se pe mal, vulpea a devenit curioasă și s-a băgat în apă. Peștii au întrebat-o: «*Cine ești tu?*»

«*Eu sunt vulpea*», a răspuns ea.

«*Atunci trebuie să știi cu siguranță că te așteaptă o mare onoare și că am venit după tine*».

«*Ce anume?*» a întrebat vulpea.

Peștele a răspuns: «*Leviatanul este bolnav și pe cale să moară și a decretat ca nimeni să nu fie rege în locul lui, cu excepția vulpii, pentru că a auzit că tu ești mai înțelept și mai priceput decât toate celelalte creaturi. Vino cu noi. Noi suntem emisarii lui și am venit în onoarea ta*».

«*Dar cum pot merge sub mare fără să mor?*» a întrebat vulpea.

La care ei au răspuns: «*Călărește deasupra unuia dintre noi, iar el te va purta deasupra mării. Nici o picătură de apă din mare nu va atinge nici măcar tălpile tale. Când veți ajunge la împărăție, vă vom coborî - cum, nu puteți înțelege acum - și veți domni peste toți. Vei fi rege, fericit toată viața ta. Nu va mai fi nevoie să cauți hrană sau să te temi că fiare rele mai mari decât tine vor încerca să te devoreze*».

Când vulpea le-a auzit cuvintele, le-a crezut și a călărit pe spinarea unuia dintre ei peste mare. Dar de îndată ce valurile au măturat-o, a început să regrete ceea ce făcuse și și-a dat seama că își pierduse mințile. Vai de mine! s-a gândit ea. Ce am făcut eu? Peștii mi-au jucat o festă egală cu toate cele pe care le-au jucat asupra altor creaturi. Acum că am căzut în mâinile lor, cum mă pot

---

59 Cf. B. Hullin 127a, unde nevăstuica este menționată ca singura excepție. Sensul ebraicului **demut** este „asemănare”, „formă” etc. L-am redat prin „specie”, care, etimologic, înseamnă „aspect exterior”, „formă”, „ chip”. Pentru corectitudinea acestei traduceri, cf. Tanhuma, Vayikra 8, și utilizarea lui **demut** la sfârșitul acestei lucrări.

60 Conform manuscrisului de la Budapesta, marea trebuia să servească, precum arca lui Noe, drept loc de protecție pentru fiecare specie împotriva ravagiilor îngerului morții. Astfel, vulpea, care, prin viclenia sa, a evitat să aibă un reprezentant al speciei sale în mare, s-a depășit pe sine și a lucrat, în cele din urmă, în detrimentul său.

salva? Așa că le-a spus peștilor: «*Acum că am venit cu voi și că sunt în domeniul vostru, spuneți-mi adevărul. Ce vrei de la mine?*»

Ei au răspuns: «*Îți vom spune adevărul. Leviatanul a auzit că sunteți renumit pentru faptul că sunteți extrem de înțelept și a spus: Dați-mi-l să-i tai burta și să-i prind inima ca să devin înțelept*».

«*De ce nu mi-ai spus adevărul?*» a întrebat vulpea. «*Mi-aș fi adus inima cu mine și apoi aș fi putut să i-o dau regelui Leviathan, iar el m-ar fi onorat. Acum vei avea probleme*».

«*Inima ta nu este cu tine?*» au întrebat ei.

«*Nu*», a răspuns vulpea. «*Pentru că obiceiul nostru este să ne lăsăm inima în reședința noastră atunci când călătorim. Dacă avem nevoie de ea, atunci o aducem. Dacă nu, rămâne acasă*».

«*Ce vom face acum?*», a întrebat peștele.

«*Eu locuiesc lângă țărmul mării. Dacă vrei, adu-mă înapoi în locul de unde m-ai luat, îmi voi lua inima și voi veni cu tine, apoi i-o voi da lui Leviathan. Mă va onora pe mine și pe tine. Dar dacă mă aduci așa cum sunt, fără inimă, Leviatanul se va înfuria și te va devora. Cât despre mine, nu mă tem, căci îi voi spune: Stăpâne, nu m-au informat dinainte. Când mi-au spus despre tine, i-am rugat să mă aducă înapoi ca să-mi pot lua inima, dar au refuzat*».

Peștele s-a gândit imediat: «*Asta are sens*». S-au întors la locul de pe malul mării de unde luaseră vulpea. Vulpea a coborât de pe pește și a dansat, rostogolindu-se în nisip.

«*Ia-ți repede inima și lasă-ne să plecăm*», au spus ei.

«*Nebunilor! Plecați! Dacă nu aș fi avut inima cu mine, nu aș fi intrat în mare cu voi. Există oare o ființă care să umble fără să aibă inima cu ea?*»

«*Ne-ai jucat o festă!*»

«*Nebunilor! I-am jucat deja o festă îngerului morții și o pot juca cu siguranță și vouă*».

Peștii s-au întors rușinați și i-au spus lui Leviathan. Acesta le-a spus: «*Cu adevărat, el este inteligent, iar voi sunteți proști. Despre voi vorbește proverbul: Îngâmfarea celor nepăsători îi va distruge* (Proverbe 1:32)». Apoi Leviatanul i-a mâncat. Și de atunci, toate speciile, inclusiv omul și soția lui, se găsesc în mare - cu excepția vulpii și a nevăstuicii."

XX.

„*De ce îngerul morții are putere asupra tuturor creaturilor, cu excepția urmașilor păsării Milham?*"

„Nu numai asupra urmașilor păsării Milham nu are putere îngerul morții. De asemenea, el nu stăpânește asupra descendenților lui Jonadab. Și sunt unii care spun că anumite persoane individuale au intrat vii în paradis."

XXI.

„*Cine sunt acele persoane?*"

„Enoh; Serah, fiica lui Așer; Bityah, fiica lui Faraon; Hiram, regele Tirului; Eliezer, slujitorul lui Avraam; Eved-Melekh, etiopianul; slujitorul rabinului Iuda; Iabez; rabinul Iosua, fiul lui Levi; toți copiii lui Ionadab; și sămânța păsării Milham."

«*De ce?*»

"Lăsați-mă să vă spun. Enoh - pentru că a fost cel mai neprihănit om din generația sa și nimeni nu a fost ca el - trăiește în paradis. Eliezer, slujitorul lui Avraam, este fiul lui Ham, care a fost fiul lui Noe. Când Eliezer a auzit de blestemul asupra tatălui său, s-a predat lui Avraam; el era drept și, prin urmare, trăiește în paradis. Serah, fiica lui Așer, i-a adus lui Iacov vestea că Iosif trăiește. Iacov i-a spus: «*Gura care mi-a adus vestea bună că Iosif este în viață nu va gusta moartea*». Bttyah, fiica lui Faraon, l-a crescut pe stăpânul nostru Moise încă din copilărie (și trăiește în paradis), astfel încât oamenii să nu poată întreba: «*Care a fost răsplata ei pentru acest act?*» Eved-Melekh, etiopianul, este acolo pentru că l-a salvat pe Ieremia din groapa de noroi. Slujitorul rabinului Iuda Prințul, pentru că a fost drept, umil și smerit cu duhul. Și Iaebeț este, de asemenea, în paradis, pentru că a fost mai drept decât toți cei din generația sa.

Rabinul Iosua, fiul lui Levi, era perfect neprihănit, precum și prieten cu îngerul morții. Odată, el i-a spus îngerului morții: «*Arată-mi paradisul*»

«*Cu plăcere!*» a răspuns îngerul.

În timp ce mergea împreună cu el, Rabbi Joshua a spus: «*Mi-e frică de tine. S-ar putea să mă omori cu sabia ta fără să vrei. Dacă mă placi și vrei să vin cu tine, dă-mi cuțitul tău. Îl voi ține în timp ce ne plimbăm. Apoi poți să-mi arăți cu politețe paradisul, în timp ce eu îmi văd camerele de la poartă*».

«*Bine*», a spus îngerul, și l-a dus imediat pe rabinul Joshua în paradis.

«*Ce a făcut rabinul Iosua?*» A stat în pragul paradisului și a privit. Deodată, el a sărit în paradis, ținând în mână cuțitul îngerului morții, pe care l-a ținut timp de șapte ani, până când Sfântul, binecuvântat fie El, i-a spus: «*Rabi Iosua, fiul lui Levi, ai făcut o faptă mare. Acum întoarce cuțitul îngerului morții*».

Când Rabbi Joshua a sărit în paradis în prezența îngerului morții, îngerul a strigat tare și a încercat să distrugă lumea, dar Dumnezeu l-a redus la tăcere. După șapte ani, Rabbi Iosua a returnat cuțitul.

Hiram, regele Tirului, a fost adus de Dumnezeu în paradis pentru că a construit Templul și a fost la început temător de Dumnezeu. El a rămas în viață în paradis timp de o mie de ani. Mai târziu, însă, a devenit arogant și a spus: «*Eu sunt un dumnezeu*», după cum se spune: «*Pentru că ai fost atât de arogant și ai spus: Eu sunt un dumnezeu* (Ezechiel 28:2), *el a fost atunci alungat din paradis și a intrat în iad*».

Descendenții lui Ionadab, fiul lui Rechab, au intrat în viață pentru că el a împlinit tot ce este scris în Cartea lui Ieremia.[61] El a fost drept, a pedepsit poporul lui Israel,[62] și de aceea trăiește în paradis.

În ceea ce privește urmașul păsării Milham, când Eva a mâncat din pomul cunoașterii și a dat din el și soțului ei, iar el a mâncat cu ea, ea a devenit invidioasă pe celelalte creaturi și le-a dat pe toate să mănânce. Dar când a văzut pasărea Milham și i-a spus: «*Mănâncă din aceasta, din ceea ce au mâncat prietenii tăi*», Milham a răspuns: «*Nu-ți este de ajuns că ai păcătuit împotriva lui Dumnezeu, fie El binecuvântat, și ai făcut pe alții să moară? Și totuși, acum vii să mă amăgești să încalc porunca lui Dumnezeu, ca să cat și să mor! Eu nu te voi asculta*». Apoi a admonestat-o pe Eva și pe toate creaturile. Imediat, o voce cerească li s-a adresat Evei și lui Adam: «Vi s-a poruncit, dar nu v-ați supus și ați păcătuit. Și ați venit la pasărea Milham, dar Milham a refuzat pentru că se temea de mine, chiar dacă nu-i poruncisem. Chiar și așa, ea a respectat hotărârea mea. Datorită acestui fapt, nici Milham și nici urmașii ei nu vor gusta vreodată moartea»”.[63]

XXII.

„*De ce vulturul zboară aproape de cer, mai sus decât toate celelalte păsări?*”

„Când vulturul a ieșit din arcă, vulturul femelă a stat în fața unei păsări pe care dorea să o mănânce. Toate animalele au spus: «*Cea care vrea să își mănânce prietenul este pasibilă de moarte*». Au lovit-o, i-au ras aripile și au aruncat-o în groapa leului. Dar Dumnezeu a vegheat asupra vulturului, iar leii nu l-au ucis.

După un an, vulturului i-au crescut aripile la loc, iar el a zburat. Celelalte păsări s-au întâlnit și au căutat să-l omoare, dar corbul l-a salvat din mâinile lor prin viclenia sa; apoi s-a împreunat cu vulturul, care a conceput și a dat naștere unui pui de vultur. De aceea corbul este numit **Orev** - pentru că și-a amestecat, **iyrev**, sperma prin abundența curviei sale în toate direcțiile.[64] Iar când păsările au căutat vulturul femelă, s-a petrecut o minune. Sfântul, binecuvântat fie El, a făcut ca Prezența Sa să se odihnească asupra ei pentru ca creatura Sa să nu fie distrusă și i-a dat putere să

---

61 Textul nostru, care afirmă că „a scris toate cuvintele din cartea lui Ieremia”, este evident corupt și, prin urmare, am urmat textul așa cum apare în manuscrisul de la Budapesta.

62 Cf. Ieremia 35.

63 Pentru nemurirea phoenixului, cf. Geneza Rabbah 19:5. Dar acolo, ca și în toate celelalte surse rabinice, este numit Hol. Numai în această lucrare este numit Milham. Pentru toate ființele umane care au fost transpuse vii în paradis, cf. Derekh Erets Zuta, sfârșitul cap. 1, și vezi ediția lui Higger pentru paralele.

64

zboare mai sus decât toate păsările. De aceea, vulturul se numește **Nesher**, pentru că Dumnezeu a venit să locuiască, **hishrah**, pe ea.[65] Acesta este motivul pentru care vulturul zboară atât de sus pe cer, încât dușmanii săi nu pot niciodată să-l captureze și să-l ucidă, făcând astfel să dispară din lume o specie de creaturi ale Celui Sfânt."

Nabucodonosor i-a spus lui Ben Sira: «*Binecuvântat este Cel care a dat din înțelepciunea Sa celor care se tem de El și le-a revelat mărturii ascunse și profunde*».

NOTE

Proverbele aramaice

Proverbele aramaice sunt partea mult mai veche a cărții. Cinci dintre ele pot fi atribuite literaturii talmudice-medrasice. Comentariul ebraic, care ilustrează proverbele cu fabule, este mult mai tânăr.

În lectura lui Ginzberg:

1. „Cinstește medicul înainte de a avea nevoie de el", (Sirah 38:1)
2. „Dacă un fiu nu se comportă ca un fiu, să plutească pe apă".
3. „Roade osul care îți cade în sorți, fie el bun sau rău".
4. „Aurul trebuie ciocănit, iar copilul trebuie bătut".
5. „Fii bun și nu-ți refuza porția de bine".
6. „Vai de omul rău și vai de tovarășii lui".
7. „Aruncă-ți pâinea pe ape și pe pământ, căci o vei găsi după multe zile." (Ecles. 11:1)
8. „Ai văzut tu un măgar negru? [Atunci] nu era nici alb, nici negru".
9. „Nu dărui bine celui ce este rău și nici un rău nu ți se va întâmpla".
10. „Nu-ți reține mâna de la a face binele."
11. „Mireasa intră în camera nupțială și, cu toate acestea, nu știe ce i se va întâmpla."
12. „Înțeleptului îi este de ajuns o încuviințare; nebunului îi trebuie o lovitură." (Proverbe 22:15)
13. „Cel care îi cinstește pe cei care îl disprețuiesc este ca un măgar."
14. „Un foc, când este aprins, arde multe teascuri." (Iacov 3:5)
15. „O femeie bătrână în casă este de bun augur în casă"
16. „Chiar și o cauțiune bună trebuie să fie solicitată pentru o sută de morți; una rea pentru o sută de mii".
17. „Ridică-te repede de la masă și vei evita disputele".
18. „În afacerile tale tratează numai cu cei cinstiți".
19. „Dacă bunurile sunt la îndemână, proprietarul le consumă; dar dacă sunt la distanță, ele îl consumă pe el."
20. „Nu renega un vechi prieten".
21. „Poți avea șaizeci de sfătuitori, dar nu renunța la propria ta părere"
22. „Cel care a fost mai întâi sătul și apoi flămând îți va oferi mâna sa; dar nu și cel care a fost mai întâi flămând și apoi sătul".

Cele 22 de proverbe ebraice au un caracter destul de diferit de cele aramaice și sunt mult mai recente. Jumătate dintre proverbe sunt împrumutate din Talmud și sunt doar un pretext pentru prezentarea unui număr de legende în jurul lui Ben Sira. Ben Sira este prezentat ca fiind fiul lui Ieremia. Faima lui Ben Sira a ajuns până la Nabucodonosor al II-lea, care l-a chemat la curtea sa. Nabucodonosor îi propune lui Ben Sira diverse încercări, care răspunde cu 22 de povestiri. Unele dintre fabulele din colecție sunt îndatorate legendei creștine și *Panchatantrei* indiene.

65

Lilith

Feministele evreiești au scris argumente care îndeamnă la reevaluarea reprezentării lui Lilith în *Alfabetul lui Ben Sira*, bazându-se pe faptul că acest text a fost scris inițial în principal ca o operă de satiră. Deși negativitatea din jurul personajului lui Lilith ca demonă (de exemplu, terorizarea femeilor însărcinate, fornicarea cu demoni, uciderea copiilor etc.) a fost luată cu un grad variabil de superstiție în cadrul iudaismului, nu ar trebui să treacă neobservat faptul că o mare parte din lucrare a fost probabil intenționată satiric.

Unii cercetători au scris argumente care recunosc satira ca o modalitate de a înțelege în mod clar anxietățile sociale care se află în centrul *Alfabetului*, în special așa cum sunt întruchipate de Lilith:

Lilith este un țap ispășitor ușor de găsit - o femeie demonică, puternică, sexuală, pe care se poate da ușor vina pentru nepotriviri sexuale. În acest fel, concepțiile despre Lilith creează, de fapt, spațiu pentru abaterea de la norma sexuală, oferind bărbaților evrei nu doar o explicație pentru gândurile sau acțiunile lor „impure”, ci chiar o justificare.

Alți cercetători susțin că tonul satiric al compoziției face și mai dificilă evaluarea valorii lui Lilith. Tonul nemilos de parodie al *Alfabetului* sugerează că lama criticii este de fapt îndreptată împotriva lui Adam, care se dovedește a fi slab și ineficient în relațiile cu soția sa. Aparent, primul bărbat nu este singura figură masculină care este batjocorită: Nici măcar Sfântul nu o poate subjuga pe Lilith și trebuie să apeleze la mesagerii săi, care nu reușesc decât să negocieze condițiile acordului. Lilith este abordată în propria sa locuință de emisarii divini, ei înșiși o reflectare mizerabilă a celor patru îngeri maiestuoși din tradiția enochiană. Astfel, chiar dacă *Abecedarul* nu ar trebui tratat ca un manifest al emancipării feminine, Lilith este prezentată în el ca cel mai puternic și mai influent personaj dintre tovarășele sale literare.